

PROJEKT

Uzasadnienie do zarządzenia

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2025 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pelcznicy pod Książem (PLH020020)

Zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, biorąc pod uwagę cele ochrony obszaru. Po zmianach legislacyjnych plan zadań ochronnych ważny jest bezterminowo (wcześniej sporządzany był na 10 lat).

Obszar Przełomy Pelcznicy pod Książem (PLH020020) (zwany dalej Obszarem) został zatwierdzony decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE). Obszar został wyznaczony jako specjalny obszar ochrony siedlisk rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 czerwca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Przełomy Pelcznicy pod Książem (PLH020020) (Dz. U. z 2022 r., poz. 1424).

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (art. 28 ust. 1 ustawy). Pierwszy plan zadań ochronnych dla Obszaru opracowany został w 2013 r. i ustanowiony na okres 10 lat zarządzeniem nr 17 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 17 września 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pelcznicy pod Książem PLH020020 (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2013 r. poz. 5016), które zmienione zostało zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 sierpnia 2016 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pelcznicy pod Książem PLH020020 (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2016 r. poz. 3807). Dokument ten wygasł w 2023 r. i przystąpiono do aktualizacji dokumentacji i ustanowienia nowego planu, biorąc pod uwagę cele ochrony obszaru, uwzględniając aktualny stan obszaru i jego przedmiotów ochrony oraz określając konieczne do podjęcia działania ochronne.

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych Obszaru jest utrzymanie właściwego stanu przedmiotów ochrony, który to obowiązek wynika z art. 6(1) Dyrektywy Rady

92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.U.E.L.1992.206.7 ze zm.) oraz art. 3(2) i 4(4) Dyrektywy Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U.U.E.L.2010.20.7 ze zm.).

Projekt planu zadań ochronnych dla Obszaru został sporządzony z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2024 r. poz. 99).

Obszar a wyznaczono w celu zachowania we właściwym stanie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków nietoepryzy:

1. 6190 Murawy pannońskie (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
2. 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
3. 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
4. 8150 Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe
5. 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*
6. 8230 Pionierskie murawy na skałach krzemianowych (*Arabidopsidion thalianae*)
7. 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)
8. 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
9. 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*)
10. 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)
11. 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe
12. 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti petrae*)
13. 1308 Mopek *Barbastella barbastellus*
14. 1323 Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*
15. 1324 Nocek duży *Myotis myotis*

- wymienionych odpowiednio w Załączniku II i I Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Obszar położony jest na terenie gmin: Świebodzice i Wałbrzych, w granicach powiatów: świdnickiego oraz wałbrzyskiego, w województwie dolnośląskim. Obszar obejmuje w większości grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Wałbrzych. Niewielka część Obszaru to grunty zarządzane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (rzeka Pełcznica) i Miasto Wałbrzych (potok Szczawnik).

W granicach ostoi znajduje się także budynek Zamek Książ - trzeci co do wielkości zamek w Polsce (zarządzany przez Miasto Wałbrzych). Obszar obejmuje teren pomiędzy Wałbrzychem na południu, Świebodzicami na północy, Zamkiem Książ na wschodzie oraz doliną Czyżynki na zachodzie. O wyjątkowości krajobrazu Obszaru decydują głębokie nawet na 80 m doliny utworzone przez Szczawnik i Pełcznicę o południkowej orientacji, których koryta zbudowane są ze zlepieńców, a porastające je lasy w znacznej mierze mają charakter naturalny oraz liczne wychodnie skalne. W granicach Obszaru położony jest rezerwat przyrody „Przełomy Pełcznicy pod Książem koło Wałbrzycha”, na którego terenie nie prowadzi się gospodarki leśnej. Obszar w całości leży na terenie Książańskiego Parku Krajobrazowego. Wśród przedmiotów ochrony dominują zbiorowiska leśne, porastające niemal całą powierzchnię Obszaru.

Aktualizację danych dotyczących Obszaru przeprowadzono na podstawie danych pochodzących z Państwowego Monitoringu Środowiska wykonanego na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz monitoringu i uzupełnienia stanu wiedzy opracowanych na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, jak również w oparciu o dane archiwalne pochodzące z poprzedniego planu zadań ochronnych.

W 2020 r. na zlecenie RDOŚ we Wrocławiu wykonana została ekspertyza botaniczna pn. *„Ekspertyza fitosocjologiczna dla obszaru Natura 2000: Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 na potrzeby projektu nr POIS.02.04.00-00-0191/16, pn. Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych”*. Badania terenowe wykonane na potrzeby opracowania ww. ekspertyzy polegały m.in. na inwentaryzacji siedliska 8230 Pionierskie murawy na skałach krzemianowych, w granicach całego obszaru Natura 2000 Przełomy Pełcznicy pod Książem (PLH020020). W trakcie prac terenowych szczegółowo przeszukano miejsca występowania siedliska wykazane w dokumentacji poprzedniego planu zadań ochronnych z 2013 r., jak i również potencjalne miejsca występowania siedliska w Obszarze. Jako potencjalne miejsce występowania potraktowano wychodnie skał bezwapiennych o wystawie południowej, zachodniej lub południowo-zachodniej. W trakcie prac terenowych przeprowadzonych na potrzeby opracowania ekspertyzy nie zidentyfikowano zbiorowisk roślinnych reprezentujących siedlisko 8230, zaś na wszystkich potencjalnych miejscach występowania zidentyfikowano siedlisko 6190. W miejscach pierwotnie wskazanych jako stanowiska siedliska 8230 zidentyfikowano murawy reprezentujące siedlisko 6190 lub brak dogodnych warunków do tego, aby roślinność typowa dla siedliska 8230 mogła się rozwinąć. Acydofilna postać siedliska 6190 (występująca w badanym obszarze) była do tej pory traktowana jako siedlisko 8230, jednakże szczegółowe opracowanie materiału z całego obszaru Sudetów

pozwoili na precyzyjne wydzielenie muraw z kostrzewą bladą jako bęących identyfikatorem fitosocjologicznym dla siedliska 6190. W związku z powyższym planowane jest wystąpienie do generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska z wnioskiem o usunięcie siedliska 8230 z listy przedmiotów ochrony Obszaru.

Zagrożeniom przyporządkowano kody i opisy z Listy referencyjnej zagrożeń, presji i działań stanowiącej załącznik nr 5 do Instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000. Ze zidentyfikowanych zagrożeń wśród najważniejszych wymieniono:

- dla siedlisk 6190, 8150 i 91I0 oraz gatunku 1323 nie zidentyfikowano zagrożeń istniejących,
- dla ziołorośli 6430, łąki 6510 oraz siedlisk naskalnych 8220 i leśnych 9110, 9170, 9180, 9190, 91E0 występuje to samo zagrożenie związane z obecnością inwazyjnych gatunków obcych - w przypadku niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* całkowite wyeliminowanie zagrożenia jest nierealne, co wynika z szerokiego rozprzestrzenienia się tego gatunku na wielu typach siedlisk oraz z braku efektywnych, długoterminowych metod jego zwalczania,
- zagrożenie związane z występowaniem w sąsiedztwie siedlisk ścieżek i szlaków turystycznych dotyczy siedlisk 6430, 8220, 9110, 9190,
- szkody powodowane przez muflona *Ovis aries musimon* obserwuje się w odniesieniu do siedlisk 9110 i 9190.
- Do głównych zagrożeń dla nietoperzy 1308 i 1324 zidentyfikowano niekontrolowaną eksplorację obiektów przez turystów.

Cele działań ochronnych zostały sformułowane zgodnie z ogólną zasadą przybliżania obszaru do stanu „przyrodniczo optymalnego”, przy uwzględnieniu aktualnego stanu wiedzy na temat przedmiotów ochrony, istniejących uwarunkowań społecznych oraz panujących ograniczeń (obszar podlega silnej presji turystycznej). Cele działań ochronnych odwołują się bezpośrednio do parametrów i wskaźników stanu ochrony z przewodnika metodycznego Państwowego Monitoringu Środowiska opracowanego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (2012). Utrzymanie obecnego stanu ochrony dotyczy siedlisk: 6190 (utrzymanie właściwego stanu ochrony FV), 91I0, 91E0, 9110, 8150 i gatunku 1323 (utrzymanie niezadowolającego stanu ochrony U1), 9170, 9180, 9190 (utrzymanie złego stanu ochrony U2) oraz poprawa stanu ochrony dla siedlisk 6510, 8220 i gatunku 1324 (poprawa z niezadowolającego stanu U1 do stanu właściwego FV) oraz siedliska 6430 i gatunku 1308 (poprawa ze złego stanu ochrony U2 do niezadowolającego stanu U1). W przypadku siedlisk leśnych nie oceniano wskaźnika *Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków*

lokalnie typowych dla siedliska z uwagi na brak danych.

Działania, które pozwolą utrzymać i/lub osiągnąć ww. cele związane są przede wszystkim z:

- dla siedliska 6430 usuwaniem gatunków inwazyjnych,
- dla siedliska 6510 użytkowaniem powierzchni łąkowych z uwzględnieniem wymogów ochrony siedliska oraz gatunków inwazyjnych,
- utrzymaniem ocienienia płatów siedliska 8220,
- utrzymaniem obecnego sposobu gospodarowania w siedliskach leśnych z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu ludzi lub mienia - teren na którym występują płaty tych siedlisk pokrywa się z granicami rezerwatu przyrody. Nie są prowadzone zabiegi w obrębie płatów siedlisk.
- monitoringiem wpływu populacji muflona na siedliska 9180 i 9190,
- prowadzenie działań porządkowych oraz działań edukacyjnych dla siedlisk 6430, 8220, 9110, 9190,
- sporządzenie analizy możliwości montażu kraty zabezpieczającej wejście do kanału ciepłowniczego w miejsce obecnego betonowego zabezpieczenia dla gatunków nietoperzy.

Zaplanowano również monitoring stanu zachowania siedlisk przyrodniczych, którego zasady oparto na metodyce opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Nie zachodzi konieczność uzupełnienia stanu wiedzy w zakresie przedmiotów ochrony.

Przedmiotowe zarządzenie nie zawiera wskazań do zmian w dokumentach planistycznych, m.in. w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, z uwagi na fakt, iż w wyniku przeprowadzonej analizy dokumentów planistycznych stwierdzono, iż nie zachodzi potrzeba wprowadzania zmian w tych dokumentach.

Sporządzenie planu ochrony dla Obszaru nie jest konieczne. Plan zadań ochronnych jest wystarczającym narzędziem do zapewnienia ochrony przedmiotom ochrony w obszarze.

Ustanowienie planu zadań ochronnych poprzedzone zostało przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa.

W dniu 28 lutego 2023 r. w prasie o zasięgu lokalnym (Gazeta Wyborcza), na stronie internetowej (Biuletyn Informacji Publicznej) i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu znak WPN.6320.2.2023.MŁ.1 z dnia 28 lutego 2023 r. informujące o zamiarze przystąpienia do sporządzenia projektów planów zadań

ochronnych dla 46 obszarów Natura 2000 (w tym dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pełcznicy pod Książem). Obwieszczenie zostało przekazane w celu jego upublicznienia m.in. do Urzędu Miasta w Wałbrzychu i Urzędu Miasta w Świebodzicach.

Następnie w dniu 4 kwietnia 2023 r. w prasie o zasięgu lokalnym (Gazeta Wyborcza), na stronie internetowej (Biuletyn Informacji Publicznej) i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu znak WPN.6320.2.2023.MŁ.2 z dnia 4 kwietnia 2023 r. informujące o przystąpieniu do sporządzenia projektów planów zadań ochronnych dla 13 obszarów Natura 2000 (w tym dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pełcznicy pod Książem). Obwieszczenie zostało przekazane w celu jego upublicznienia m.in. do Urzędu Miasta w Wałbrzychu i Urzędu Miasta w Świebodzicach.

Warsztaty Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW) dla obszaru Natura 2000 zostały przeprowadzone w formie elektronicznej - do zarządców i właścicieli terenu w granicach Obszaru przekazano do projektu zarządzenia do zaopiniowania.

Obwieszczeniem znak WPN.6320.6.9.2025.MŁ.1 z dnia 25 listopada 2025 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu poprzez zapoznanie się z projektem planu zadań ochronnych i możliwości składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej wiadomości zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt. 1, 2, 3, 4 i 5 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.)* i w związku z art. 28 ust. 4 *ustawy o ochronie przyrody*. Obwieszczenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, a także ukazało się drukiem w prasie lokalnej (Gazeta Wyborcza).

Osoby zainteresowane projektem miały 21 dni na składanie uwag i wniosków.

Projekt zarządzenia został na podstawie art. 59 ust. 2 *ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2025 r. poz. 428)*, uzgodniony przez Wojewodę Dolnośląskiego